

Bůh, zdroj dobra

→ *Promluva Satja Sáí Báby ze 7. března 1978* ←

Šivarátri je velmi příznivý, slibný den pro všechny. Je to čtrnáctý den té poloviny měsíce, kdy Měsíc ubývá a Slunce je ve znamení Vodnáře. Svátek však souvisí spíše s Měsícem než se Sluncem. Z toho důvodu se nazývá Šivarátri, Šivova noc. Liší se od ostatních nocí tím, že tato zvláštní noc je nocí posvěcení, zasvěcení, osvícení.

Mysl je úzce spjata s Měsícem. Čandra, božstvo Měsíce, je zároveň božstvem vládnoucím mysli. Každý den po úplňku ztrácí Měsíc jednu šestnáctinu svého jasu, postupně ubývá, až mu v onu noc zbývá už jen jedna šestnáctina síly. Měsíc v úbytku lze přirovnat k mysli poté, co byly všechny její vrtochy a vzpurnost zkroceny a ona byla přemožena duchovní disciplínou. V tuto noc už zbývá přemoci jen maličký zbytek mysli a to lze učinit bděním a soustředěním se na boží záři.

Předepsané bdění je symbolem věčného bdění, jež je nutno zachovávat, a rituál půstu je symbolem zbavení smyslů požitků, po kterých touží. Celonoční zpívání zpěvů oddanosti má naznačit význam celoživotního uvědomování si božské přítomnosti, jež by měl každý pěstovat. Rituály a přísahy, ustanovené pro Šivarátri, neplatí pro ostatní noci v roce, jejich dodržování v tento den nám připomíná jejich užitečnost.

Jsou tři typy lidí: soustředěný do více center, soustředěný do jediného centra nebo nesoustředěný do žádného centra. Lidé první skupiny nechávají smysly, mysl a inteligenci toulat se dle libosti. Je to skupina velmi početná. Totéž platí i pro skupinu třetí. Ta sestává z lidí, kteří přelétají z jedné věci na druhou a poskakují od jednoho k druhému s roztržitou lehkomyšlností. Pro získání koncentrace a soustředění se do jednoho centra, dvou vlastností charakteristických pro druhou skupinu, je slavnost Šivarátri velmi prospěšná. Zbožné zpívání a nepřetržitý tok recitování božího jména a přemítání o božím jménu při této příležitosti pomáhají dosáhnout soustředění do jediného centra.

Musíte si uvědomit, že zbožné zpěvy, přemítání o božím jménu a rituální uctívání nemají za účel potěšit nebo naklonit si Boha, nýbrž mají pomoci našemu vlastnímu duchovnímu pokroku. Lidé často lichotí bohatým a mocným, zvláště když jsou u nich zaměstnáni nebo jsou jim zavázáni za nějakou cennou pomoc, aby je přiměli bohatě je obdarovat. Ale Bůh nezahrnuje lidi milostí proto, že zpívají jeho chválu, ani je neutiskuje, když ho nezbožňují. Recitace božských atributů nám jen pomáhá zabývat se povznášejícími ideály a přibližovat se víc a víc božství, jež je naší podstatou.

Stáváme se tím, o čem rozjímáme. Myslíme-li stále na určitý ideál, otiskne se nám do srdce. Upíráme-li mysl stále na zlo, které druzí páchají, naše mysl se znečistí zlem. Když však naopak upřeme mysl na ctnosti nebo prospěch druhých, naše mysl je očišťována od nepravosti a bude obsahovat jen dobré myšlenky. Žádná zlá myšlenka nepronikne do mysli osoby, která se cele oddala lásce a soucitu. Myšlenky, v nichž si libujeme, formují naši povahu a kromě druhých ovlivňují i nás.

Když například při fotografování nějakého člověka vyjde z fotoaparátu blesk, je obličej onoho člověka osvětlen, ale do určité míry je osvětlena i tvář fotografa. Když vás míjí obecní popelářský vůz plný odpadků, zápach vás postihuje, i když stojíte daleko. Podobně některá myšlenka může být prchavá i triviální, a přesto se nelze vyhnout jejímu vlivu na mysl. Protože staří mudrci znali tuto důležitou pravdu, prohlásili: „Ten, kdo zná *brahma*, stane se *brahma*.“ Jediný způsob, jak se stát *brahma*, je být neustále ponořen do rozjímání o *brahma*. Jak by mohl kdokoli vychutnávat sladkost medu nebo ovoce s hrudkou soli na jazyku? Jak by se dala poznat chuť soli nebo koření s bonbónem v ústech?

Ponořte svou mysl do dobrých myšlenek a svět bude dobrý, namočte ji do špatných myšlenek a svět bude pro vás špatný. Proto vzpomínejte jen na to dobré, myslte, plánujte a konejte jen dobro, hovořte a číňte jen dobro. Výsledkem bude, že se přiblížíte Bohu, zdroji všeho dobra. To je poselství Šivarátri.

Numerologicky první tři slabiky slova Šivarátri – *ši, va, rá* – značí čísla 5, 4, 2 a čtvrtá slabika *tri* znamená tři. Pět, čtyři a dvě dávají jeden celek, jeden ucelený obraz jedenácti *ruđer*. *Rudra* znamená to, co člověku přináší pláč. Jedenáct *ruđer* je pět smyslů vnímání, pět smyslů činnosti a mysl. Když člověka zavádějí, aby vyhledával malicherné a pomíjivé radovánky, přinášejí mu zkázu a pláč. Avšak *átman*, když ho člověk hledá a spoléhá se na něj, ozáří těch jedenáct a učiní z nich významné partnery člověka na jeho cestě k seberealizaci. Paprsky z *átmana* osvítlí inteligenci, osvícená inteligence oživí mysl a čilá mysl získá

nadvládu nad smysly a urovná cestu, aby člověk mohl postoupit poznáním k moudrosti.

Další význam Šivarátri je tento: Šiva, neboli věčná absolutní osobnost (Paramapuruša – věčný a absolutní duch) tančí ve své touze přitahovat materiální svět (*prakrti*) kosmický tanec (*tándava*). Tanec je božský plán, jak přitáhnout materiální stvoření, protože všechny božské zázraky, jako například zázraky Rámy (toho, kdo přináší potěšení a radost) a Kršny (toho, kdo je přitažlivý) mají za účel přitahovat lidi do božské přítomnosti, aby byli napraveni nebo očištěni nebo aby byla posílena jejich víra. Následně jsou přiváděni k disciplíně služby, aby byli schopni splynout v extázi se zdrojem veškeré extáze. Zázrak, který vyústí v proměnu, vede ke službě druhým a nakonec přináší přímou vizi pravdy.

Kosmický tanec (*tándava*) je tak rychlý, že Šivovo tělo získává vysokou teplotu a vyzařuje oheň. Jeho choť Párvatí, aby Šivu ochladila a ulevila mu, mu na hlavu přivádí Gangu, srpek měsíce umísťuje do vln jeho vlasů, celé jeho tělo natírá chladivou mastí ze santalového dřeva a klouby jeho rukou a nohou ovínuje studenokrevnými hady. Nakonec, jelikož je dcerou Himálaje (hor věčného sněhu), posadí se mu na klín a stane se jeho částí. Poté Šiva povstane a Puruša a Prakrti tančí společně k obrovské radosti bohů a všeho stvoření. To vše se podle purán (mytologických legend) děje v den Šivarátri.

Význam tohoto mýtu tkví v tajemství, kterému učí: dělat Bohu radost a získat jeho milost. Jaká škoda, že den s tak posvěcujícím významem je slaven rutinními a bezvýznamnými, ba dokonce škodu přinášejícími zábavami. Jelikož je předepsáno bdění, někteří lidé tráví noc sledováním řady filmů nebo hraním karet. Může někdo, kdo se převrací v posteli, protože nemůže spát, o sobě tvrdit, že plní slib bdění? Může čáp, který stojí na jedné noze na břehu řeky a loví rybu, aby ji spolkl, o sobě tvrdit, že se cvičí v meditaci? Může někdo, kdo odmítá sníst oběd, protože se pohádal se ženou, tvrdit, že dodržuje půst? Na duchovní cestě nejsou možné zkratky ani triky.

Šivarátri se slaví ve všech Šivových svatyních. Obzvláště známý Šivův chrám je Šríšailam. O slavnostech v Šríšailam se vypráví krásná legenda. Na úpatí pohoří Šríšailam leží vesnice, kde chodil devítiletý chlapec Bála Rámána do obecné školy. Od svých kamarádů ve škole se dozvěděl, že jejich sestry a švagři přijedou na návštěvu, aby se zúčastnili slavností Šivarátri na šríšailamských výšinách.

Rámána přišel domů a prosil matku, aby také pozvala jeho sestru a švagra na oslavu. Jeho matka mu řekla, že on nemá sestru, a tudíž ani švagra. Ale on

nechtěl ani slyšet, tvrdil, že musí mít sestru a švagra jako jeho přátelé. Proto, aby ho upokojila, mu matka řekla: „Máš sestru a švagra, ale jsou v šríšailamském chrámě. Jmenují se Bhramarámbá a Mallikárdžuna.“ Řekla mu jména, užívaná pro Šivu a jeho choť – Bhramarámbá značí „včelu“ a Mallikárdžuna „bílý jasmín“. Tato jména jsou velmi příznačná, protože manželka čerpá inspiraci, poučení a moudrost z Pána, tak jako včela saje obživu z květů jasmínu.

Když Rámanovi řekli, že jeho sestra je v chrámu na vrchu Šríšailam, trval na tom, že ji a švagra pozve, aby přišli k nim domů a nějaký čas tam pobyli. Chtěl jim přinést nějaké dary, ale matka mu řekla, že jsou nadmíru bohatí a že mladší členové rodiny by neměli dávat dary starším. Matka poslala syna v doprovodu souseda, který se šel podívat do chrámu na oslavu svátku, sousedovi dala peníze, aby chlapci koupil dárky.

Rámána utíkal do kopce, spěchal do chrámu a zvolal: „sestro, švagře“ a klesl na zem u nohou sochy Bhramarámby. Objímal modlu a začal za ní tahat, aby šla s ním. Pak objal modlu Mallikárdžuny a nechtěl se jí pustit. Nakonec ho chrámový kněz vyhnal jako pomateného. Hoch ve svém zoufalství vylezl na vysokou skálu a hrozil, že skočí, jestli s ním sestra a švagr nepůjdou.

A tu slyšel z chrámu silný hlas: „Švagře... Rámáno... Neskákej! Jdeme s tebou...“ Hned nato se Pán Šiva a jeho choť před ním zjevili a doprovodili ho k jeho chalupě v údolí. Matka a syn byli tak přemoženi božskou blažeností, že splynuli s božským zjevením a více nebyli spatřeni. Tato legenda ještě přispěla k svatosti svatostánku Bhramarámby a Mallikárdžuny v Šríšailam.

Za oněch časů měli děti i starší lidé nevinnou mysl, prosté srdce a vysoké ideály. Dnes bují cynismus a nevíra. Vlna nedbalosti a lenosti se valí přes náš lid. Každému vyřčenému slovu se připisuje deset významů a ani jeden není správný. Nad každým námětem vzniká řada argumentů a protiargumentů a ve zvířeném prachu je pravda přehlížena. Životy lidí jsou povětšinou umělé a jejich ideály mělké. Proto je božské mimo jejich dosah.

Bála Rámána měl ryzí víru, takže dokázal odevzdat Pánovi své čisté Já a dosáhnout cíle. Nižší věci musíte vždy povýšit na vyšší úroveň tím, že je naplníte vyšším významem. Rámána věřil, že kamenná socha je Bůh; nesnižoval Boha na úroveň kamenné modly. Můžete zbožňovat obraz jako Boha, ale neměli byste mít Boha za obraz. Dřevo, kámen nebo hlínu lze považovat za svaté, ale božství by se nemělo omezovat na dřevo, kámen nebo hlínu.

Mějte vysoké ideály. Usilujte o to, abyste stoupali výš. Stanovte si nejvyšší cíl, Boha. Ať jsou překážky a odpor jakékoliv, nebuďte sklíčení. Vzdejte se zvířete v sobě, upevněte v sobě lidské ctnosti a odvážně se vydejte dosáhnout božství.

Nekolísejte; nechoďte dnes na bohoslužbu, zítra za požitky uspokojujícími smysly, a další den opět na bohoslužbu. Když máte ve všem úspěch, jste zcela nakloněni bohoslužbě; když se něco zhatí, jste naplněni zoufalstvím. Když dojde na dodržování disciplíny, držíte se zpátky, a když se někde rozdává láska, jste tam jako první. Tohoto dvojakého přístupu se musíte vzdát.

Onen božský princip, který se hledači snaží zahlédnout pomocí dlouhých let strávených v askezi, odříkání, opakování božího jména (*džapa*) a pokání (*tapas*) stojí před vámi – zde a teď; uvědomte si, jakého štěstí se vám dostalo. Dnešního dne, svatého dne Šivarátri, jsem vám udělil odpuštění za všechny vaše omyly, jichž jste se doposud dopustili, ať vědomě či nevědomě. Mějte příznivé myšlenky, mluďte příznivá slova, konejte příznivé skutky a v důsledku toho dosáhnete ztělesnění příznivosti – samotného Šivy.

U příležitosti svátku Šivarátri, v Brindávanu dne 7. března 1978